Увечері по колгоспному радіо сказали, що завтра на свинофермі даватимуть поросят на відгодівлю.

Ми саме вечеряли. Тато з мамою, як почули те повідомлення, лише перезирнулися. Я знаю чого: про поросят мама вчора тату сказала, бо працює на свинофермі. Ще й пожурилася, що у нас нікому в обідню пору порося нагодувати. Діти, мовляв, малі, а у них з татом не завжди виходить удень додому заскочити. І правда, мама цілий день на фермі, а в жнива наш тато, механізатор, і ночує на польовому стані...

Я штовхнув під столом ногу сестри Маринки. Ми з нею близнята, тому-то і в один клас ходимо, і скрізь, де тільки можна, разом буваємо. Маринка здивовано глипнула на мене, навіть ложку відклала. А я їй на радіо киваю. Там саме повторюють оголошення: "Хто хоче взяти на фермі порося..."

— Якби кролі,— розчаровано сказала Маринка.— Нам піонерський наказ дали: кожному за літо виростити не менше як по п'ять кролів!

— Давно б уже треба кроликів завести,— підтримав розмову тато.— Двоє школярів у хаті! Ми з Миколою (це татів брат, дядько наш, зараз у колгоспі бригадиром працює) по півсотні за літо вигодовували. Всі вибалки було облазимо, а кролів голодними не тримали. Може, того й бур'янів менше було. А зараз: пустир, де баби Мотрі хата стоїть, білою лободою заріс, хоч борщ вари з неї, і ніхто й не гляне в той бік.

Я знову торкнув під столом Маринку. Чи ж забула? І що за пам'ять дівоча! Вчора ж перед сном говорили, щоб про порося мову вела, а не про кролів. Ото здивуємо однокласників, як кабанця вигодуємо під зиму! їм сестру очима. І тут вона згадала, напевно, про нашу домовленість. Аж руками сплеснула.

— Що ті кролі! — каже.— Ви нам з Петьком порося візьміть, а то й двох (загнула, ми про друге не домовлялися), отоді й побачите, які у вас діти роботящі!

— Якщо ж, тату, і кролів треба годувати — згодні. Тільки візьміть з ферми поросятко! — і собі встряваю у розмову.

— Отакої! — здивувалася мама.— Чи ж знаєте, скільки мороки з ним?

— Хіба не тобі на фермі допомагаємо їх порати! — образилася Маринка.

— Там техніка, ветеринарний догляд! — не здається мама.— А хто їсти даватиме, ми з татом цілий день на роботі...

— Ми,— аж встав я із-за столу.— Не маленькі, до п'ятого класу перейшли.

— Так всього ж до п'ятого! — аж руками сплеснула мама.

Тато усміхнувся на такі слова, а тоді й каже:

— А що, Галю, повіримо дітям, дамо їм волю. Нехай вчаться господарювати.

...Поросят роздавали, звичайно, не з кращих. А ми до того ж припізнилися (чекали, поки мама впорається). На вигоні перед фермою в загородці залишилося їх троє: двоє хоч і худенькі, але довгі й забіякуваті, все торсають одне одного. А третє зовсім миршаве. Забилося в куток під листок лопуха й тільки очицями поблискує. Шустрим поросятам набридло, мабуть, між собою битися, стали рити рожевими писочками землю, а тоді траву їсти. Добралися й до лопуха, під листком якого третє порося ховалося. Воно їм заважало, тому-то одне із забіякуватих штовхнуло його під боки. "Марш звідси",— мовляв.

Та не тут-то було. Миршаве порося так садикнуло нападника, що він тільки кувікнув. А саме знову під лопух сховалося.

— Чи не з диких? — засміявся дядько Мирон, який роздавав поросят. — Витягуй, Галю, його з-під лопуха, може, вепра вигодуєш!

— Нам тільки вепра й не вистачає! — сердито мовила мама.— Бачу, немає вже з чого вибирати...

— Мамо, візьми веприка! — моя уява вже малювала, як з того миршавого поросяти виросте ікластий дик. Я його, звичайно, приручу. От хлопці заздритимуть!

— Візьми, мамо,— завела й сестра.— Глянь, яке воно нещасне. Худе, забрьохане!

— Веприка, хочу веприка,— я мало не плакав.

— Начувайтесь, Мироне Павловичу! Довіку вам цього веприка не забуду! — вже вдавано гнівно промовляє до дядька мама, бере миршаве порося в мішок, і ми простуємо додому.

...Купаємо порося гуртом. Мама його навіть мочалкою тре. Порося вивертається, кувікає, верещить, наче його ріжуть. Як витягли Веприка (так ми вирішили назвати порося) з ночов та витерли насухо, здивуванню не було меж — порося наче з мультфільму: біленьке, гарненьке, щетина аж світиться. Писок чистенький, яскраво-рожевий, навіть очі посвітлішали. Справжня іграшка!

Мама насипала в коритце вареної картоплі, налила молока, потовкла все те й поставила перед поросям. Воно одразу ж взялося їсти.

— Їстівне! — глузливо промовив тато. Ми й не помітили як він зайшов.— Чи ж гірших не було?..

Ми з татом змайстрували загородку для Веприка. Я навіть пісочком потрусив, щоб чистеньке порося не вимазалося об землю. Та яким було моє обурення, коли наступного ранку побачив Веприка в кориті з недоїденою їжею.

— Нічого,— суворо промовила Маринка.— Зараз ми його по-новому викупаємо.

— Не треба,— заперечив я.— Хто порося часто купає!

Під обід подалися з Маринкою по бур'ян. На обійсті баби Мотрі, яка до дітей у місто поїхала, нарвали лободи. Нашаткували ножем, а тоді розмішали з учорашнім супом, й висипали поросяті в корито.

— Їж, Веприку! — промовила Маринка й почухала порося між вухами. Веприк аж очі закрив від задоволення.

— Не балуй скотину! — зиркнув я на сестру.— Нехай їсть!

Веприк нюхнув те місиво, подлубався у ньому рильцем, а тоді

одвернувся й пішов у затінок, бо сонце добряче-таки припікало.

— Чого це він? — сполошилася Маринка.

— Не голодний,— впевнено одказав я.— Захоче — з'їсть!

Поставили корито ближче до поросяти й пішли з Маринкою обідати.

Розігріли смачненний борщ, що мама вранці зварила, з'їли по котлеті, пиріжку, запили молоком. Трохи телевізор подивилися, а тоді згадали про Веприка. До нього — а він знову лежить у кориті. їсти, видно, не їв, а вимазався так, що і взятися за нього ніяк. Я спересердя

вигорнув порося з корита, витер його віхтем соломи, а тоді пішов до хати, підігрів миску борщу, висипав в корито, поставив перед Веприком.

— Їж, дурню, бо іще здохнеш з голоду!

А його, виявляється, не треба було й припрошувати. їсть, аж за вухами лящить.

— Не такий він, Петрику, дурний, як з виду! — каже Маринка,— вчорашнього супу, бач, не захотів їсти, дай йому свіженького борщику.

Тут і мама нагодилася. Побачила, чим порося годуємо, й розгнівалась. Чому, мовляв, не вчорашнім супом. Ми їй розповіли, як Веприк знехтував приготовленим нами наїдком.

— Привчати треба порося до зелені,— порадила мама.— Хто йому на фермі давав стільки лободи? Там не варене, більше комбікорми. Ну гаразд, завтра у мене вихідний день, будемо гуртом цього звіра приборкувати.

Для нас з Маринкою так і залишилося загадкою, чому тоді Веприк не їв лободи, бо з маминих рук він її прямо таки ковтав, аж захлинався.

— В умілого й долото рибу ловить! — тільки й мовив тато.

...Тримати порося, як ми з Маринкою невдовзі переконалися, не важко. Тільки все-таки клопітно. Головне — з дому надовго не відірвешся. А тут із школи передають, що табір піонерський відкрили. Там і в футбол грають, і на рибалку гуртом ходять, і на екскурсію в ліс. Маринка, бачу, зовсім занудилася.

— Знаєш що,— сказав я одного разу сестрі,— нічого нам, як прив'язаним, одне за одним ходити. Давай порося по черзі доглядати.

І пішло життя. Встигали тепер скрізь. А одного разу візьми я татові та й бовкни:

— У сусідського Володі з півсотні кролів. Восени обіцяє подарувати нам пару на розплід.

— А чого осені ждати,— каже тато й пильненько дивиться на мене.— Як прогодуєте, зараз кролів заведемо. Дядько Микола давно пропонує. А в нього породисті кролі...

— Що їх годувати! — вихопилося в Маринки.— Все одно поросяті бур'ян рвемо.

Наш тато як скаже, так і зробить. Швиденько відремонтував старі клітки, а ввечері в них уже сиділи дві крільчихи — сіра та біла.

— Годуйте добре,-— мовив до нас,— у крільчих невдовзі приплід буде. Та знайте, не можна їм давати вологої трави. Рвіть, як роса спаде.

Одного разу Маринка привела з школи шестикласника рудого Федька. Це він минулого року побив усі рекорди з кролівництва. Виростив і здав державі сімдесят кролів. Йому, правда, два молодших брати допомагали. Хоч і дошкільнята, а трудолюбиві. Однак рекорд записали за Федьком. Премію він одержав — фотоапарат, ще й на зліт республіканський їздив. Федько не просто в гості завітав, а за дорученням піонерської дружини,— як інструктор по кролівництву. Начальство! Подивився, як наші кролі живуть, похвалив за чистоту в клітках, а тоді каже:

— Чи ж знаєте, яку траву кролі люблять найдужче?

Ми з Маринкою тільки перезирнулися.

— Котам, знаю, валер'янка до вподоби,— сказала сестра.— А кролі наче все підряд їдять...

— Не скажи,— багатозначно промовив Федько. Його руді брови звелися докупи, навіть кучері на голові заворушилися.— У нашому селі ніхто, крім мене, про те не знає, а вам, як хочете, покажу ту рослину.

Федько повів нас у поле. На узбочині дороги знайшов кілька стебел... деревію. Теж мені дивина!

— Ось вона, травиця, яку кролі люблять найдужче. Я нею молодняк — кволеньких кролів відгодовую!

Маринка підозріло глипнула на нього, а тоді ще й пирхнула.

— Не вірите? — образився Федько.— Доведу тоді експериментально!

Вдома Федько взяв кілька стебелець деревію й сховав у купку пирію. Поклав їжу кролям. І тут справді було на що подивитися. Кролі занепокоїлися, стали розгрібати зілля й ну вминати стебла деревію.

Федько торжествував.

А може, й Веприк деревій любить?

До нього, а він й дивитися на кролячі ласощі не схотів.

— Щось ваше порося надто кволе, чи не заболіло,— висловив здогадку Федько.— Викликайте ветеринара поки не пізно! — й подався далі поради по селу розносити.

Ми до Веприка, а він сумно-сумно дивиться на нас, ще й кашляти почав. Біда! Не вберегли поросяти. Що з ним робити? Може, чаєм з малиною напоїти? Так чи ж закутаєш його в ковдру? Верещатиме...

Послав я Маринку до мами, вони швиденько прийшли, а з ними й ветеринар. Той оглянув порося, крізь трубочку послухав.

— Хрипить, мов ковальський міх. Застудилося! Недаром, либонь, кажуть, що погане порося і в петрівку мерзне.— А тоді порадив: — Давайте йому тепле пійло, годуйте якомога більше кропивою. Може, й оклигає,— не зовсім упевнено мовив.

— Не мала баба клопоту — купила порося! — прокоментував усе те увечері тато.— Знаєте, де гарна кропива росте? — поцікавився.

— Та повно її скрізь,— заспокоїла його Маринка.— Значно більше, аніж деревію.

— А деревій тут до чого? — не зрозумів тато.

Ми розповіли йому про Федьків візит.

— Не можна, друзі, кролів деревієм годувати,— нахмурився тато.— Це ж цінна лікарська рослина. Травлення поліпшує, катар дихальних шляхів лікує. Розкажіть про це Федькові...

Зранку подався я кропиву шукати. Взяв кошика, гострий ніж. Знайшов її в проваллі. Тут колись глину брали, а теперь до ям усякий непотріб скидають. Як я не крутився, а таки нажалив руки. Що було рукавиці прихопити!

Вдома нашаткував тієї кропиви, окропом ошпарив (це щоб порося язика не нажалило), кисляком свіжим — улюбленими ласощами Веприка — облив, підсунув ближче до нього корито — їж! Веприк подивився

невесело, закашлявся, немовби дядько Гнат, що цигарки з рота не випускав, а тоді мляво, нехотя почав їсти. Невдовзі апетит його розгулявся, напевне, і Веприк спорожнив корито. Увечері я також кропивою його нагодував.

— Отепер видужає наш Веприк! — зраділа Маринка, повернувшись із піонерського табору.

Та вранці виявилося, що порося й далі кашляє.

— А ви гадали, за один день його вилікуєте,— помітила наше здивування мати.— Ось вам рукавиці, бо іще довго доведеться по кропиву ходити.

...В піонерському таборі довідався од хлопців, що найкраща кропива росте не в проваллі, а в берегах (так у нас називають гайки понад ставком, що довгою водяною смугою перетинає навпіл село).

У неділю гайнули з Маринкою туди. У заростях верболозу, бузини, калини стіною буяла кропива — розлога, соковита і, мабуть, дуже жалюча, бо не лише листочки, а й гілочки вщерть всіяні червонястими жалами. Це в них, знали ми з ботаніки, сидять на пружинах гарпунники, вістря яких начинені отрутою. Зламай жало, і гарпунник спрацює — всадить в тіло добрячий запас сверблячки. Тому-то ми прихопили мамині рукавиці. Швидко нарізали кропиви з півмішка, а тоді подалися на галявину кролям трави нарвати. Я натрапив на кульбабу. У нас, на горі кульбаба дрібна, давно вже одцвіла, а тут свіженька, довголиста, квітує. Рвав її й думав, що у Франції, напевно, знають їй толк, бо інакше б не готували з неї салатів. Особливо гарна кульбаба росла біля всохлої берізки. Верхівку її буря, мабуть, зламала, а стовбур уже трухлявіти почав. "Скільки йому стояти!" — вдарив я по ньому долонею. Що тут сталося! З-під самої землі несподівано виринула зграйка чорно-жовтих комах. "Шершні!" — одразу упізнав їх і кинувся навтіки. Біжу й чую, що наздоганяють вони мене, одні вже в чубі ворушаться. "Пропав!" —

майнула думка, бо добре пам'яток), як торік шершні загризли отак грибошукача. Тоді падаю, задираю на голову піджак. Рукою давлю комах, що в чубі копошаться. Пізно, гострий біль пронизує потилицю. Вкусили! Над головою зловісно дзижчать шершні. Не ворушуся. Закляк. Це, напевно, й врятувало од наглої смерті. Невдовзі дзижчання припинилося і я стягнув з голови піджак, витягую з чуба довгасті чорно-жовті тіла двох шершнів. Така погань! Хоч і розумію, що сам винуватий, чи ж треба було тривожити гніздо...

Біль неймовірно сковує голову, нижня щелепа не тримається, доводиться їй рукою допомагати. Вуха немовби ватою заклало! І слина безупинно йде...

— Чого плюєшся? — підходить Маринка. Вона була за кущем верболозу й, виходить, не бачила моєї ганьби. Мовчки показую їй мертвих шершнів й чухаю потилицю.

— Вкусили? — жахається сестра й кидається обстежувати мою голову, а тоді радісно повідомляє: — Жал немає!

— Теж біолог,— криво посміхаюся.— Це тільки бджоли залишають у шкірі жала, а оси жалять ними скільки хочуть. У них жало, як у бандита ніж!

— Що ж тоді робити! — бідкається Маринка.— Як гадюка вкусить, отруту висмоктують. Од укусів бджіл сік кульбаби допомагає. Шершні — оси, виходить, їхня отрута близька до бджолиної. Давай, Петре, кульбабу до потилиці прикладемо.

Сестра нам'яла листочків кульбаби, приклала на хустинці до моєї потилиці. І справді полегшало. Посиділи ми трохи, пожурилися, а тоді взяли мішки й попленталися додому. Тут набрав я з холодильника в целофановий мішок льоду, приклав до потилиці й невдовзі заснув.

Довелося Маринці і Веприка, і кролів самій порати.

Проснувся од радісного крику сестри:

— Сіра десятеро кроленят привела!

Крутнув головою — полегшало. І так радісно стало, що не загризли мене проклятущі шершні, і вже немає пекучого болю в потилиці, і що кроленята вивелися...

А вони такі кумедні — маленькі, сліпі, голі. Копошаться в пуху, який сіра крільчиха з себе наскубла.

— Ходімо звідси, бо іще годувати їх не стане! — тягне мене од клітки Маринка.— Знаєш, я їй трохи деревію кинула. Як винагороду!

— Хіба що за винагороду! — буркнув я, згадавши татову розмову.

Зайшли до Веприка. Той зрадів нам, почав тицькатись рильцем об наші ноги, а тоді ліг на бік, очі заплющив.

Маринка почухала порося, й воно вдоволено зарохкало.

— Ти, братику, й не помітив, що іще з учорашнього дня Веприк не кашляє. І бачиш, яким веселим став!

Оце звістка! Отепер мама не сумніватиметься, що діти в неї хазяйновитими ростуть.